

ความรุนแรงในกวีนิพนธ์ เรื่อง เพียงความเคลื่อนไหว ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

THE VIOLENCE IN MERE MOVEMENT POETRY
BY NAOWARAT PONGPAIBOON

ไพลิน อินคำ*

Phailin Inkham

พิทยา ดวงตาดี*

Phitthaya Duangtadum

พรพรหมชนก สุวรรณพันธ์***

Phonphomchanok Suwannapun

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “ความรุนแรงในกวีนิพนธ์ เรื่อง เพียงความเคลื่อนไหว ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์” ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความรุนแรงในกวีนิพนธ์เรื่องเพียงความเคลื่อนไหว ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ทั้งหมด 48 เรื่อง โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีความรุนแรงของ โยฮัน กัลตุง (Johan Galtung) โดยจะวิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏทั้ง 3 ประเภท คือ ความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า ความรุนแรงในกวีนิพนธ์เรื่องเพียงความเคลื่อนไหว นำเสนอความคิดทางการเมืองของผู้ประพันธ์ ที่มีต่อเหตุการณ์นองเลือด และเรื่องราวต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้น เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516 ทั้งตั้งแต่ก่อนเหตุการณ์และระหว่างเกิดเหตุการณ์ มีการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดที่แสดงถึงความรุนแรงอยู่แทบทุกเรื่อง ความรุนแรงที่ปรากฏมากที่สุดคือ ความรุนแรงทางตรงที่เป็นเช่นนั้นเพราะเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516 เป็นเหตุการณ์ความรุนแรงที่มีการกระทำต่อร่างกายจนเป็นเหตุทำให้สูญเสียประชาชนเป็นจำนวนมาก อันส่งผลให้เกิดเป็นความรุนแรงที่กระทำต่อจิตใจ ทั้งโดยการกระทำและคำพูด ทำให้ผู้อ่านได้รับความบอบช้ำทั้งร่างกายและกระทบต่อสภาพจิตใจ อีกทั้งปรากฏความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่เกิดจากข้อกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม จนทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ขาดอิสรภาพของประชาชนจนเป็นเหตุทำให้เกิดการเรียกร้องประชาธิปไตย และปรากฏความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมรวมที่ถูกละเลยว่าเป็นสภาวะปกติ โดยเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้มีส่วนร่วมในการกระทำนั้น ๆ และไม่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ : ความรุนแรง, ซีไรต์, กวีนิพนธ์

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

** อาจารย์พิเศษกลุ่มสาระฯ ภาษาไทย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยพะเยา

ABSTRACT

The study of the violence in Mere Movement poetry has the purpose to analyze the violence in Mere Movement poetry of Naowarat Pongpaiboon by using Johan Galtung's violence analysis as the conceptual framework. The study results presented that there were 3 types of the apparent violence: 1. direct violence, 2. structural violence, and 3. cultural violence. The violence in Mere Movement poetry was presented about political views of the author to the bloody events and various stories which appeared on October 14, 1973, before the incident and during the incident. It conveyed emotion, sense and sentiments that showed violence presented in almost sections. The most apparent violence was direct violence because the events of October 14, 1973, was the violent incident involving the physical violence losing many people. The incident resulted violence toward mind by actions and words causing the other party to be traumatized physically and mentally. In addition, the structural violence caused by unfair laws affected inequality in society and people's freedom lacking making the call for democracy and cultural violence was finally appeared seen as normal without the feeling of participation in the violence and living impact

Keywords : Violence, S.E.A. Write, Poetry

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันมนุษย์มีวิถีชีวิตที่ต้องอยู่ร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ของตน โดยแต่ละบุคคลนั้นต้องแสดงบทบาทต่าง ๆ หลายบทบาทในห้วงเวลาเดียวกันโดยมีการติดต่อสื่อสารกัน ใช้ความคิดหรือการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม ในท่ามกลางทรัพยากรที่จำกัดก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีความขัดแย้ง และสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น คือความคิด หรือความรู้สึกของคนเราต่อสิ่งที่มีปฏิกิริยาที่รับรู้ได้ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความวิตกกังวล มiedo หรือความกลัวที่แฝงอยู่ในจิตใจ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีผลต่ออารมณ์ของบุคคลอย่างมาก แล้วก็นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของความรุนแรง

ความรุนแรง คือ สิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ที่กระทำต่อมนุษย์ด้วยกัน ต่อสัตว์ ต่อธรรมชาติอย่างไม่ถูกต้องตามหลักศีลธรรมที่สังคมมนุษย์ยอมรับและยึดถือว่าเป็นความดีความงามของชีวิตทำให้มนุษย์ต้องอยู่ในภาวะที่บีบคั้นกดดันทางอารมณ์และเกิดความทุกข์ทรมานทางกายและทางใจ ในความเป็นจริงนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นกับสังคมหนึ่งย่อม

ส่งผลกระทบต่อสังคมอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงหรือเมื่อมองภายในแต่ละสังคมเอง สิ่งที่เกิดขึ้นกับคนหนึ่งย่อมส่งผลถึงคนอื่นด้วย หากผู้หนึ่งส่งความรุนแรงของจิตใจออกไป ย่อมกระทบถึงคนรอบข้าง และส่งผ่านไปถึงบุคคลอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น การพูดจาตำหนิติติและการกระทำที่แสดงออกถึงความก้าวร้าว ทั้งผู้กระทำเอง และผู้ที่ถูกกระทำเราเรียกว่าความรุนแรงทางตรง และนอกจากนี้ยังรวมถึงความรุนแรงทางด้านความคิด การใช้อำนาจต่อผู้ด้อยกว่าตน นำมาสู่ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมหรือเรียกว่า ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ระยะเวลาที่เกิดความรุนแรงโครงสร้างเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานผู้คนในสังคมเองจึงรู้สึกเคยชินกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นจำเป็นต้องได้ยากแตกต่างระหว่างความรุนแรงส่วนบุคคล และความรุนแรงเชิงโครงสร้างก็คือ ผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงทางตรง นอกจากจะเห็นหรือรับรู้ความรุนแรงได้ชัดเจนแล้ว ยังอาจมีปฏิกิริยาต่อต้าน แต่ความรุนแรงเชิงโครงสร้างนั้นเกิดขึ้นอย่างเงิบ ๆ แอบแฝง และเห็นไม่ชัด ยิ่งกว่านั้นผู้ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงดังกล่าวอาจถูกโน้มน้าวให้ยอมรับ

โดยไม่ปริปากบ่น ความรุนแรงส่วนบุคคลนั้นเกิดขึ้นเป็นบางครั้ง ถ้างั้น ห้างบ้าง แต่ความรุนแรงเชิงโครงสร้างนั้นเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นกระแสขึ้นบ้างลงบ้าง จนกว่าเหตุปัจจัยของโครงสร้างความรุนแรงนั้นจะหมดไป (ระพีอุทิพย์ตระกูล, 2551, น.10) แต่ปัจจุบันเราสามารถรับรู้ภาพสะท้อนสังคมในด้านความรุนแรงได้อย่างหลากหลายทั้งผ่านสื่อออนไลน์ หนังสือพิมพ์ หรือวรรณกรรม โดยเฉพาะงานวรรณกรรมที่ได้นำเสนอเรื่องราวดังกล่าวได้อย่างโดดเด่นและผ่านการพิจารณาจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน” หรือ “รางวัลซีไรต์” อันเป็นชื่อซึ่งรู้จักกันทั่วไปในวงการประพันธ์ของประเทศไทย การจัดประกวดรางวัลซีไรต์เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2522 โดยแบ่งการคัดเลือกผลงานออกเป็นประเภทนวนิยาย เรื่องสั้น และกวีนิพนธ์ วรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์เป็นผลงานแขนงหนึ่งของวรรณคดีที่มีความเข้มข้นทางอารมณ์มากเมื่อเปรียบเทียบกับงานวรรณศิลป์ประเภทอื่น เป็นรูปแบบทางศิลปะที่มนุษย์ใช้ภาษาเพื่อคุณประโยชน์ด้านสุนทรียะ นับเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรม โดยเป็นคำประพันธ์ที่กวีแต่ง เป็นงานเขียนที่มีวรรณศิลป์ ใ้เราให้สะท้อนอารมณ์ได้ และเป็นคำประพันธ์ที่แต่งขึ้นอย่างมีศิลปะและมีคุณสมบัติเป็นสื่อกลางของความเข้าใจระหว่างผู้แต่งกับผู้อ่านคำประพันธ์ ที่ผู้แต่งจะต้องใช้ภาษาที่งดงามใช้ถ้อยคำที่เป็นสัญลักษณ์ ทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพคล้อยตาม และมีความรู้สึกสะท้อนใจอย่างลึกซึ้งเป็นสื่อกลางระหว่างผู้แต่งกับผู้อ่าน กวีนิพนธ์มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางสังคมอย่างยาวนาน เห็นได้ว่า กวีนิพนธ์สมัยโบราณนิยมแต่งเป็นบทร่ายกรองขนาดยาว ปรากฏใช้ในงานหลายชนิด เช่น นิราศ กลอนบทละคร หรืองานยอพระเกียรติ กวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่เริ่มปรากฏในยุคหัวเลี้ยวของวรรณคดีไทยประมาณช่วงรัชกาลที่ 7 เป็นต้นมา สิ่งที่แสดงพัฒนาการคือเริ่มมาสนใจกล่าวถึงเหตุการณ์ในสังคม ซึ่งชี้ให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของกวีนิพนธ์ไทยที่สำคัญคือใช้เป็นพาหนะของความคิดนึกเป็นส่วนใหญ่ ในยุครัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จัดเป็นยุคมืดทางปัญญา แม้ว่ารัฐบาลจะเร่งพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ก็จำกัดเสรีภาพทางปัญญาใน

แวดวงหนังสือพิมพ์และวรรณกรรมและในยุคนี้ร้อยกรองแนวพาฝันเฟื่องฟูจนถึงรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร การแสวงหาสิ่งใหม่ของการร้อยกรองเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับบทบาทของคนหนุ่มสาวที่ไม่พอใจการใช้ชีวิตอย่างอภิสิทธิ์ชน ในช่วง 2506-2516 นี่คือนานประพันธ์ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ กวีซึ่งได้รับการยกย่องว่า เป็นผู้หนึ่งที่ทำให้เกิดหัวเลี้ยวในวงการกวีนิพนธ์ไทยคือ “เราให้ใช้สมอง พร้อมกับเราอารมณ์อันประณีต” (ดวงมน จิตรจักษ์, 2543, น.1-3) การศึกษาวรรณกรรมเกี่ยวกับกวีนิพนธ์ ได้มีผู้ศึกษาไว้หลายประเด็น ดังที่ ธนิกานุจน์ จินาพันธ์ (2546) ได้ศึกษาเรื่องวิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ได้ใช้แนวคิดในกวีนิพนธ์ซีไรต์ 3 ประเภท คือ ประการแรกแนวคิดด้านสังคมที่แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ความเป็นไปและสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านมุมมองและความคิดเห็นของกวี ประการที่สองคือ แนวคิดด้านการเมือง ซึ่งแนวคิดนี้พบว่ากวีแสดงความคิดต่อเหตุการณ์รุนแรงทางการเมือง ซึ่งมีทัศนคติต่อการเมืองปกครองที่ใช้อำนาจเผด็จการ และทัศนคติต่ออุดมการณ์และพลังประชาชนเพื่อสังคมประชาธิปไตย และประการที่สาม คือ แนวคิดด้านปรัชญา เป็นสิ่งที่กวีมองเห็นและนำมาพิจารณาอย่างใคร่ครวญ และได้ตีความออกมาเป็นทัศนะที่มีต่อโลกและชีวิต เพื่อพิจารณาว่ากวีมีทัศนะต่อความเป็นอยู่และเป็นไปของสังคมและโลกรวมถึงจักรวาลอย่างไร

นอกเหนือจากประเด็นงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ยังมีประเด็นความรุนแรงอื่นอีกด้วย เช่น วชิรา จันทรทอง (2554) ได้ศึกษา “ความรุนแรงในมิติเพศผิงในหนังรัก” ศึกษาลักษณะความรุนแรงทั้งเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมที่เป็นมายาคติ หรืออคติทางเพศที่ซึมซับเข้าไปในวิธีคิดของคนก่อเกิดเป็นความรุนแรงในมิติเพศภาวะต่อผู้หญิง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง คือ ฐานคิดเรื่องเพศวิถี กระแสหลักกับการควบคุมเพศวิถีนอกกรอบขนบการกตัญญูผู้หญิงในระบบการทำงานองค์กรเอกชนภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่นิยมวัตถุ และประการสุดท้ายคือชุดคิดค่านิยมแนวชนบเกี่ยวกับงาน/อาชีพแบบหญิง

แบบชาย ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ วชิรินทร์ แก่นจันทร์ (2557) ได้ศึกษาหาทฤษฎีความรุนแรงในนิทานชาดกของล้านนา ซึ่งศึกษาความรุนแรงเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม ศึกษาการใช้กระบวนการสร้างวาทกรรมความรุนแรงให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ในนิทานชาดกของล้านนาและกระบวนการสร้างวาทกรรมได้กลับความรุนแรงในนิทานชาดกของล้านนา อีกทั้งยังอธิบายปรากฏการณ์การ

มือกระชับคาบบุหรีที่มุมปาก
สมุนรายเรียงรอบค้อยหมอบมอง
เลือดโชนหน้ามือเข้าย้อยุด
เงื้อมไม้พาดพิดขำกระหน้าจน
ผูกคอกลากกระชากร่างกลางสนาม
นอนแน่นิ่งเนื้อขาวเปล่าเปลือยกาย
เข้าดอกอกที่ละออยกไม้พาด
หมวกเหล็กกรายเรียงยืนและปืนโต

จากบทประพันธ์ เรื่อง วันผ่านกพิราบ ช่างต้นกล่าวถึงความรุนแรงระหว่างบุคคลกับบุคคล โดยการกระทำของมนุษย์ด้วยกันเอง แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงที่กระทำต่อร่างกาย เป็นความรุนแรงทางตรงที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ กวีใช้สัญลักษณ์เพื่อหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยตรง ซึ่งถ้ากล่าวตรง ๆ แล้วนั้นอาจจะนำมาสู่ตนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ซึ่งความรุนแรงดังกล่าวมักนำไปสู่ความรุนแรงที่กระทำต่อจิตใจ อีกทั้งเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนอันเป็นส่วนหนึ่งของความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และเหตุการณ์เช่นนี้ยังส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ประชาชนบางส่วนเล็งเห็นว่าความรุนแรงนั้นเป็นสภาวะการณ์ที่ปกติไม่ได้รับผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน อันเป็นเครื่องมือในการสร้างมายาคติทำให้คนในสังคมเชื่อว่าสิ่งที่ตนพบเห็นหรือสิ่งที่กำลังกระทำอยู่เหล่านั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์ความรุนแรงในกวีนิพนธ์ เรื่อง เพียงความเคลื่อนไหว ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เนื่องจากปรากฏเรื่องราวของความรุนแรงอัน

แบ่งกลุ่มของคนในสังคมจากนิทานชาดกของล้านนาอีกด้วย

จากประเด็นตัวอย่างดังกล่าวที่มีผู้ศึกษามานี้ ยังพบความรุนแรงที่กระจายอยู่ในตัวบทประเภทกวีนิพนธ์สามารถเชื่อมโยงปรากฏเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมและความรุนแรงทางตรงอย่างในเรื่อง วันผ่านกพิราบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ดาหรีเล็งร่องปากปากปืนอ้อง
รั้วระเนนเอนกองกายร่างลั่น
กระชากอุดกระชับหมัดขัดด้วยสัน
เลือดกระเซ็นกระเสือกกระสนทุนพราย
เลือดยงลามจากหลังวันรินเป็นสาย
ท่อนไม้กายเกรอะเลือดเลาะเลือดแดง
ดารดาขดัดดินสิ้นแรงเฝ
หัวโล้นเหลืองเรืองโรโผล่ผุดกลาง”

(วันผ่านกพิราบ, น.150)

โดดเด่น โดยใช้กรอบทฤษฎีความรุนแรงของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung) เพื่อให้เห็นถึงความรุนแรงที่ปรากฏต่อประชาชนในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ตลอดจนให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงความรุนแรงที่แฝงมากับกวีนิพนธ์ เรื่อง เพียงความเคลื่อนไหว อีกทั้งสะท้อนให้เห็นถึงความคิดและอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้แต่งผ่านทางวาทกรรมกวีนิพนธ์เรื่องดังกล่าวอีกด้วย

วัตถุประสงค์

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความรุนแรงในกวีนิพนธ์ เรื่อง เพียงความเคลื่อนไหว ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รวมกวีนิพนธ์ไว้ทั้งหมด 48 เรื่อง ได้แก่ หนทางแห่งหอยทาก, เพลงเปลญวน, วันว่าง, อัสตดคตของปรัชญาเมธี, เขาใหญ่, ดำเนินทราย, หลุโหด, หรรษ์, น้ำ, ดั่งนี้เกิด, พระจันทร์ที่ไร้เงา, ตริมูรติ, สันยาสิ,

เช่นชาบูไร 1, เช่นชาบูไร ๒,พัดกระดาศ, ดำนานวังหน้า, ในสายลมหนาว, เกี้ยวพาลิน, คำหอม, โหมโรงคลื่นกระทบฝั่ง, เพลงลาน, เสียงขลุ่ยกับมาหากอไฟ, ลมแล้งแรงฝัน, เพียงความเคลื่อนไหว, แต่ลูกที่ดีของประชาชน, กระพุ่มแบน, ไฟบนโรงศพ, กฎหมายของมวลชน, ลำนำบ้านนาทราย, คำถามข้ามทุ่ง, คำถามข้ามทวีป, ใบไม้ป่า, กระรอกขาว, คำสาปเดือนสิบเอ็ด, คำขาดของทิดเที่ยง, สัจจะของพ่อแผน, ราบพนาสุย, รมไม้ใบหญ้า, แล้งลมว่าว, ที่ราบแล้ง ณ แหล่งลุ่ม, กระต่ายตื่นตูม, กาลามสูตรสมัย, เพลงกล่อมเพื่อน, วันผ่านกพิราบ, เพลงขลุ่ยเหนือทุ่งข้าว, ขุดตอ, ตากับยาย และพ่อแก้วแม่แก้ว

กรอบแนวคิดที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ความรุนแรง เป็นสิ่งที่ปรากฏได้อยู่ทั่วไปในสังคมซึ่งอาจจะเริ่มจากในครอบครัว ชุมชน จนเกิดเป็นสังคมที่แผ่ขยายไปจนถึงระดับประเทศ กล่าวได้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับสังคมหนึ่งย่อมส่งผลสะท้อนถึงสังคมอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยง หรือเมื่อมองภายในแต่ละสังคมเอง สิ่งที่เกิดขึ้นกับคนหนึ่งย่อมส่งผลถึงคนอื่นด้วย ความรุนแรงในที่นี้ ไม่ได้หมายถึงความรุนแรงที่เกิดจากเพียงมนุษย์เป็นผู้กระทำต่อมนุษย์ด้วยกันเอง แต่ยังรวมไปถึงความรุนแรงในเชิงโครงสร้างและความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม

ในการวิเคราะห์ความรุนแรงตามแนวคิดของ โยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996, อ้างถึงใน กฤษฎา บุญชัย, 2551, น.168) ได้กล่าวถึงแนวคิดหรือหลักสำคัญของ โยฮัน กัลตุง (Johan Galtung) ที่ได้แบ่งลักษณะความรุนแรงออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ความรุนแรงทางตรง (Direct Violence) เป็นความรุนแรงที่เราเห็นในทางตรง เช่น การตั้งใจทำร้ายมนุษย์ต่อมนุษย์ด้วยกันเอง หรือกับสิ่งมีชีวิตทั้งสัตว์ และสิ่งรอบข้างที่เป็นธรรมชาติ อีกทั้งยังรวมไปถึงการคำทอหรือการกระทำที่ทำให้อีกฝ่ายได้รับความอับอายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง

2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) เป็นความรุนแรงที่ผู้กระทำความรุนแรงไม่ใช่บุคคลแต่เป็น

โครงสร้างหรือระบบใด ๆ ก็ตามที่ขัดขวางต่อการพัฒนาศักยภาพสูงสุดที่จะดำเนินไปได้ของชีวิตมนุษย์ ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาความรุนแรงที่เกิดจากช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่มองไม่เห็นแต่ทำให้เกิดความเจ็บปวดและการเรียกร้องสิทธิซึ่งปัญหานี้ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีก ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาความยากจน ปัญหาหนี้สิน อีกทั้งเกิดความไม่เท่าเทียมและความไม่เสมอภาคเกิดขึ้น

3. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) เป็นสภาวะทางวัฒนธรรมที่ทำให้ความรุนแรงทางตรงและความรุนแรงเชิงโครงสร้างดำเนินไปด้วยสภาวะปกติ โดยที่ผู้คนไม่ตั้งคำถาม หรือสงสัยการกระทำ และผลที่เกิดขึ้น ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างมายาคติในการทำให้คนในสังคมเชื่อว่าสิ่งที่ตนพบเห็นหรือสิ่งที่กำลังกระทำอยู่เหล่านั้นเป็นสิ่งถูกต้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิพนธ์เรื่อง เพียงความเคลื่อนไหว ทั้งหมด 48 เรื่อง

2. สืบค้นและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความรุนแรงในวิพนธ์เรื่อง เพียงความเคลื่อนไหว โดยใช้แนวคิดความรุนแรงของ โยฮัน กัลตุง (Johan Galtung) และจัดประเภทของความรุนแรง พร้อมกับยกตัวอย่างและอธิบายแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

4. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความรุนแรงที่ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอความคิดทางการเมืองที่มีต่อเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ผลการวิจัยพบว่า

1. ความรุนแรงทางตรง (Direct Violence) เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ทางการเมืองปรากฏความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล สัตว์ และสภาพแวดล้อม ส่งผลทำให้เกิดเป็นความรุนแรงที่กระทำต่อร่างกายและส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ ทั้งโดยการกระทำและคำพูด ทำให้อีกฝ่ายได้รับบาดเจ็บและความสูญเสีย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บ่อฟ้าบ้านพล่นหลัง	บ่อดินบ้นคลั่งถั่งโถม
บ่อตาน้ำตาบาโลม	ประโคนเพลิงกล่อมโลกันตร์
บางหนฟ้าแห้งแล้งเหือด	ดินเดือดเผือดด้าวร้าวลั่น
น้ำตาบ่ตอกอกตัน	กระหน่นท่วมคลอบ่ตา
แผ่นฟ้าบ้าโหมหรือเหือด	แผ่นดินพล่านเดือดเลือดป่า
ตาทันทันเอื่อยเรื้อยมา	แผ่นหน้าบ่แล้งแห้งน้ำ
อุทกเทวีที่หวัง	แม่เหียบบแม่หยั่งพังย่า
ฝั่งฟ้าฝั่งดินชินช้า	ระยาระยัรบับทุกซ์
ฟ้าเหี้ยมดินโหดโกรธกวาด	พินาศน้ำบ่อนบอนบุก
น้ำตาน้ำเลือดเดือดคลุก	ป่วนปลุกปีศาจกราดอิง
น้ำเอียนน้ำแก้วแววหวัง	โปรดหลังล้าโลกโคกซึ้ง
ตาน้ำบ่อน้อยคอยซึ้ง	หยดหนึ่งน้ำใจโยติ

(น้ำ, 2523, น. 55)

จากบทประพันธ์เรื่อง น้ำ ข้างต้นกล่าวถึงความรุนแรงของรัฐบาลเหมือนพายุที่พัดโหมกระหน่ำ ประชาชนได้รับความเดือดร้อน เกิดการสูญเสีย ประชาชนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดโศกนาฏกรรมต่อจิตใจจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานใด จนเกิดศูนย์รวมน้ำใจของประชาชนในการคลี่คลายปัญหาความสูญเสียดังกล่าว ซึ่งการกระทำนี้เป็นการรุนแรงระหว่างบุคคลกับบุคคล แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงที่กระทำต่อร่างกาย เป็นความรุนแรงทางตรงที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ด้วยกันเอง พบว่า ปรากฏถ้อยคำที่บ่งบอกถึงความรุนแรงจากผู้กระทำหรือบุคคล เช่น คำว่า “ฟ้าเหี้ยม, ปีศาจ, ร้าย, ดินโหดโกรธกวาด, ซึ้ง, ทุกซ์” แทน บุคคลที่มีอำนาจสูงกว่าเข้มแข็งแก่ผู้ที่ต่อยกว่า ไม่ได้รับความยุติธรรมจนกลับกลายเป็นความทุกข์และความโกรธแค้นจากการกระทำที่ไม่เมตตาของผู้ที่มีอำนาจนำไปสู่เหตุการณ์ความขัดแย้งที่รุนแรง อีกทั้งยังปรากฏคำที่บ่งบอกถึงความรุนแรงที่กระทำต่อร่างกายคือคำว่า “เลือด” แทน ประชาชนที่ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและนำไปสู่การนองเลือด นอกจากนั้นแล้วยังพบความรุนแรงที่กระทำต่อจิตใจ โดยปราศจากอาวุธอีกด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เขาคล้ายโคลิกน้อย	คะนองเขา
ใครวัดรอยลบเงา	สง่าผู้
ตะแบงตะบิตเอา	เฒ่าชู้ ชนะเอย
ดูเติบร้างเติบรู้	เติบลั่นพลั่งเหลือ
ใบเบื้อบั้งบ้าแบ่ง	ทุกบรร ดาเวย
บงตลอดได้บนตัน	ติดตื่น

(เขาใหญ่, 2523, น. 49)

จากบทประพันธ์ เรื่อง เขาใหญ่ ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงที่กระทำต่อจิตใจที่มีการใช้อำนาจบังคับขู่ขู่ประชาชนให้กระทำตาม หากผู้ใดขัดขืนจะได้รับโทษโดยการประหารชีวิต ซึ่งจะเห็นได้ว่าการกระทำดังกล่าวทำให้ประชาชนไม่สามารถที่จะเรียกร้องความยุติธรรมจากผู้ที่มีอำนาจสูงกว่าได้ ต้องจำยอมต่ออำนาจดังกล่าว และไม่มีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็น คำที่บ่งบอกถึงความรุนแรงที่กระทำต่อจิตใจ เช่น คำว่า “ตะแบง” แทน การตอบโต้ของประชาชน โดยใช้คำบริภาษคำทอผู้มีอำนาจ เช่น “เดียรฉาน, ชู้, หยาบชู้, โฉด, เขลา”

2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างปกติสุขต้องมีการกำหนดบรรทัดฐาน กฎเกณฑ์ และระเบียบแบบแผนโดยสถาบันทางสังคม หากการบริหารงานขององค์กรต่าง ๆ ของสถาบันทางสังคมมีความเหลื่อมล้ำและไม่ยุติธรรมเกิดขึ้นจนกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งของระบบใด ๆ หรือเรียกได้ว่าเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้าง เช่น ความรุนแรงที่เกิดจากข้อกฎหมาย จนทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม และขาดอิสรภาพของประชาชนจนเป็นเหตุทำให้เกิดการเรียกร้องประชาธิปไตย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กำแพงแข็งแรงกัน	บังตะวันไวฉันท
ความโหดในหัวใจ	บังความจริงสิ่งเที่ยงธรรม
กฎหมายไม่ศักดิ์สิทธิ์	เพราะคนคิดใช้คนทำ
กฎหมายไม่อาจนำ	ยุติธรรมไม่อาจมี
กฎหมายที่หมายกด	กดขี่อยู่ด่าปี
จักเป็นเช่นคัมภีร์	แห่งปิศาจอำนาจร้าย
มวลชนคือต้นบท	ข้อกำหนดแห่งกฎหมาย
มวลชนไม่เคยตาย	กฎหมายตายทุกมาตรา
กฎหมายต้องหมายมุ่ง	คอยผดุงคนทั้งหล้า
ดังระพีที่ส่องมา	มุ่งโค่นล้มสังคมทราม

(กฎหมายของมวลชน, 2523, น.105)

จากบทประพันธ์ เรื่อง กฎหมายของมวลชน จะเห็นได้ว่ากวีกล่าวถึงความรุนแรงทางโครงสร้างที่กฎหมายไม่อาจนำพาความยุติธรรมมาสู่ประชาชนในยุคหนึ่ง เป็นการใช้อำนาจต่อผู้ด้อยกว่าตน และนำมาสู่ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ผู้มีอำนาจสามารถกำหนดบทกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง คำที่บ่งบอกถึงความรุนแรงเชิงดังกล่าว เช่นคำว่า “กฎหมายไม่ศักดิ์สิทธิ์ เพราะคนคิดใช้คนทำ, อำนาจ, กดขี่, ชู” แทน ผู้ที่มีอำนาจสามารถกำหนดใช้กฎหมายในทางที่ไม่ถูกต้องเพื่อบังคับกดขี่ข่มเหงประชาชน และนำมาสู่ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

จากยอดไม้สู่ยอดไม้ไกลลิบ	สูงลิ่วหวีวับหรือวกต่ำ
คือเส้นทางคือหนทางที่เจ้าทำ	คือความจริงที่ประจำเจ้าจบเจน
ใครกันจับเจ้ามาใส่กรง	ทางตรงที่เจ้าเคยผกผัน
เส้นทางถูกกำหนดกฎเกณฑ์	กลายเป็นเส้นรอบวงรอบกรงนั้น
ทางไกลกลับกลายเป็นวงกลม	ทางยาวอันอุดมก็กลับสั้น
เจ้าต้องวิ่งวนเวียนอยู่ทั้งวัน	แข่งขันขยันวิ่งเป็นวงกลม
วิ่งหาใดหรือกระรอกน้อย	สำรวจร่องรอยหรือหลุมหล่ม
หรือเจ้าคือนกแสดงแรงนิยม	ชื่นชมการวิ่งวนเป็นหนทาง
มันมิใช่ทางยาวบนยอดไม้	วงกลมนั้นมิใช่ทางไกลกว้าง
เส้นรอบวงก็มีใช้ทางสายกลาง	เจ้ากำลังหลงสร้างสิ่งใด
หาพบหรือยังกระรอกเอ๋ย	หนทางที่เจ้าเคยสร้างขึ้นได้
ทางยาวที่เจ้าสูญเสียไป	ใครกันจับเจ้าใส่ไว้ในกรง

(กระรอกขาว, น.117)

จากบทประพันธ์ เรื่อง กระรอกขาว ข้างต้นจะเห็นว่า คำที่บ่งบอกถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่เกิดจากข้อกฎหมาย การที่ประชาชนหรือเหล่านักศึกษาไม่สามารถแสดงความคิดเห็นทางความคิดหรือไม่สามารถเรียกร้องความเป็นธรรมได้ ตกอยู่ภายใต้ข้อบังคับของผู้มีอำนาจ คำที่บ่งบอกถึงผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ เช่น คำว่า “กระรอก”

แทน การเปรียบเทียบกับบุคคลที่ขาดอิสรภาพจากการกำหนดขอบเขตที่อยู่ถูกจำกัดความเป็นอิสระจากผู้มีอำนาจ ทำให้มีชีวิตที่ยากลำบาก คำที่บ่งบอกถึงความรุนแรงดังกล่าว เช่น คำว่า “กรง, วงกลม, เส้นรอบวง” แทน อิสรภาพที่ถูกจำกัดไว้ด้วยข้อกฎหมาย ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมและความไม่เสมอภาคเกิดขึ้น

3. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมบางครั้งไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ เนื่องจากอำนาจบางประการ จนทำให้ประชาชนบางส่วนเพิกเฉยต่อเหตุการณ์ดังกล่าวและมองว่าเป็นสภาวะปกติ ตนเองไม่ได้รู้สึกมีส่วนร่วมในการกระทำนั้น ๆ และไม่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฝูงเขาเหล่าศึกษา	ก็ไปบ้าเบื้อสบาย
บ่มสุขอยู่ทุกกาย	บ้างร้องเพลงบรรเลงมรย์
ฝูงเขาเหล่าอาจารย์	ง่วนเงินงานอยู่อย่างม
จับกลุ่มกินอาจม	ประจําวันประจําคืน
คันเขตกําแพงข้าม	แหละพวกเขาผู้ชมขึ้น
ทุกข์ยากก็ทนยืน	อยู่อย่างนั้นนิรันดร์

(ที่ราบแล้ง ณ แห่งลุ่ม, 2523, น.139)

จากตัวอย่างคำประพันธ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงที่ถูกมองว่าเป็นสภาวะปกติ เพราะทุกคนต่างยังทำหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ได้สนใจในความเดือดร้อนของบ้านเมือง บุคคลในที่นี้ยอมรับความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้น แม้จะขาดอิสรภาพในการดำเนินชีวิต และทนทุกข์ทรมานใช้ชีวิตอย่างไม่มีความสุขต่อไป นอกเหนือจากนั้นยังปรากฏความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมจากการได้รับอิทธิพลตะวันตก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยอมมิยอมยอมแน่น	เหมือนยอม
เสียนอกเนคไทปลอม	จิ้งปิ้ง
2, 3, 4 รับหลอม	เป็นเลข
ลบ ๑, ๒, ๓ ที่	กระหีบข้าเหลือ ๐
ปูนปั้นเป็นชื่อร้าน	THAILAND
NEW YORK, BANGKOK, MAN-	HUTTON
ไนต์คลับอาบอบนวดแอนด์	อบ นาบ
Yes, อุแม่อุเหม่อัน	กระอ่วนโอ้กูเอ๋ย

(เสียงขลุ่ยกลับมาหากอไผ่, 2523, น.86)

จากบทประพันธ์ เรื่อง เสียงขลุ่ยกลับมาหากอไผ่ ข้างต้นปรากฏการที่สังคมไทยรับวัฒนธรรมใหม่ ๆ มาใช้ในชีวิตประจำวัน จนเกิดเป็นความเคยชิน ทั้งทางด้าน

ภาษาพูดและภาษาเขียน คำที่บ่งบอกถึงความรุนแรงดังกล่าว เช่น การใช้คำภาษาต่างประเทศ ตัวเลขสากลร่วมกับภาษาไทยและตัวเลขไทย “ 2, 3, 4, ๒, ๓, ๔, ๐,

THAILAND, NEW YORK, BANGKOK, MAN- HUTTON” ซึ่งเป็นความรุนแรงที่ถูกมองว่าเป็นสภาวะปกติ เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างมายาคติในการทำให้คนในสังคมเชื่อว่าสิ่งที่ตนพบเห็นหรือสิ่งที่กำลังกระทำอยู่เหล่านั้นเป็นสิ่งถูกต้อง ไม่กระทบต่อการดำเนินชีวิต สิ่งเหล่านี้เป็นการบ่งบอกให้เห็นว่าวิถีคิดของมนุษย์นั้นอาจเป็นการลดทอนคุณค่าเอกลักษณ์ความเป็นไทยทางด้านภาษา

จากการวิเคราะห์ความรุนแรงในกวีนิพนธ์ เรื่อง เพียงความเคลื่อนไหว ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ทำให้เห็นความรุนแรงที่แฝงอยู่ในกวีนิพนธ์ดังต่อไปนี้ ความรุนแรงทางตรงปรากฏมากที่สุด ซึ่งประกอบไปด้วยความรุนแรงทางด้านร่างกายและความรุนแรงทางจิตใจจากการใช้อำนาจของภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของประชาชน รองลงมา คือ ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง เป็นความรุนแรงที่เกิดจากข้อกฎหมายอันไม่ชอบธรรมทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นในสังคม และประการสุดท้าย คือ ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม เป็นความรุนแรงที่มีความเกี่ยวเนื่องกับความรุนแรงเชิงโครงสร้างอันส่งผลให้กระบวนการรับรู้ของประชาชนต่อเหตุการณ์ความรุนแรงนั้นกลายเป็นเรื่องที่พบเห็นได้โดยทั่วไปและไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิต

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า ความรุนแรงในกวีนิพนธ์เรื่อง เพียงความเคลื่อนไหวของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ นำเสนอความคิดทางการเมืองของผู้ประพันธ์ ที่มีต่อเหตุการณ์นองเลือด และเรื่องราวต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้น เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516 ทั้งตั้งแต่ก่อนเหตุการณ์ระหว่างเกิดเหตุการณ์ และรวมถึงเมื่อเกิดเหตุการณ์ มีการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดที่แสดงถึงความรุนแรงอยู่แทบทุกเรื่อง ความรุนแรงในกวีนิพนธ์ เรื่อง เพียงความเคลื่อนไหว ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

ความรุนแรงทางตรง ปรากฏความรุนแรงทางด้าน

ร่างกายและทางด้านจิตใจ กล่าวคือ เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นทำให้ประชาชนได้รับบาดเจ็บและสูญเสียชีวิต อีกทั้งยังได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจโดยการแสดงความโกรธแค้น โศกเศร้าเสียใจ และทุกข์ทรมาน

ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ปรากฏความรุนแรงจากระบบของสถาบันทางสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความยุติธรรมจากข้อกฎหมาย ระเบียบและแบบแผนทางสังคม ส่งผลกระทบต่อให้เกิดความรุนแรงทางตรงอันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับจิตใจและร่างกาย

ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ปรากฏการรับอิทธิพลตะวันตกมาใช้ในชีวิตประจำวันและความรุนแรงจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ส่งผลให้ประชาชนเพิกเฉยต่อความรุนแรงดังกล่าว อันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความยุติธรรม จึงมองว่าเป็นสภาวะที่ปกติและไม่กระทบต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางด้านข้อกฎหมายและส่งผลกระทบให้เกิดความรุนแรงทางตรงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของของ โยฮัน กัลตุง (Johan Galtung) อันกล่าวถึงความสัมพันธ์ของความรุนแรงทั้ง 3 ลักษณะมีความเชื่อมโยงกัน

ความรุนแรงที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ เรื่อง เพียงความเคลื่อนไหวมากที่สุดคือ ความรุนแรงทางตรงที่เป็นชนชั้น เพราะว่าเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516 เป็นเหตุการณ์ความรุนแรงที่มีการกระทำต่อร่างกายจนเป็นเหตุทำให้สูญเสียประชาชนเป็นจำนวนมาก และส่งผลให้เกิดความรุนแรงที่กระทำต่อจิตใจ อีกทั้งปรากฏความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่เกิดจากข้อกฎหมาย และเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมรวมที่ถูกมองว่าเป็นสภาวะปกติตามลำดับ เมื่อนำผลการวิเคราะห์ความรุนแรงในกวีนิพนธ์เรื่อง เพียงความเคลื่อนไหว ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกได้ 3 ประเภท ดังรายละเอียดข้างต้น สอดคล้องผลการวิจัยของวัชรินทร์ แก่นจันทร์, สนมศุขเมือง และเปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง “วาทกรรมความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา” พบว่า ความรุนแรงที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านล้านนา เป็น

ความรุนแรงเดียว เป็นปรากฏการณ์ความรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ ตามแนวคิดของ Johan Galtung ซึ่งความรุนแรงดังกล่าวปรากฏทั้ง 3 ลักษณะ ได้แก่ 1. ความรุนแรงทางตรง (Direct Violence) พบ 4 ลักษณะ โดยพบความรุนแรงทางร่างกายมากที่สุด รองลงมาคือความรุนแรงแรง โดยการประทุษวาจา ความรุนแรงต่อทรัพย์สิน และความรุนแรงทางเพศ ตามลำดับ 2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) พบ 3 ลักษณะ โดยพบความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศ และความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางอาชีพ/ตำแหน่ง ตามลำดับ 3. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) พบ 4 ลักษณะ โดยพบความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศมากที่สุด รองลงมาคือความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางภาษา ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมความเชื่อและความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมการกิน ตามลำดับ ส่วนความรุนแรงซ้อน เป็นมิติความสัมพันธ์ของความรุนแรงที่มีได้เกิดขึ้นเพียงความรุนแรงใดความรุนแรงหนึ่งเท่านั้น หากแต่ความรุนแรงบางอย่างมีผลกระทบและต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ และจะเกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจเสมอ ผลการวิจัยพบความรุนแรงซ้อน 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางตรงและความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงเชิงโครงสร้างต่อเนื่องให้เกิดความรุนแรงทางตรงกระบวนการสร้างความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนากระบวนการสร้างความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา พบว่ามีทั้งสิ้น 5 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการสร้างให้เป็นชายขอบ/คนอื่น กระบวนการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กระบวนการเพิ่มหรือลดอัตลักษณ์ กระบวนการทำให้เป็นสินค้า และกระบวนการสร้างความชอบธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยที่พบว่า การศึกษาความรุนแรงทางการเมืองที่ปรากฏในกวีนิพนธ์เรื่องเพียงความเคลื่อนไหวของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มี 3 ประเภท คือ ความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และ ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ดังนั้นผู้ประพันธ์อื่นที่สนใจสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเปรียบเทียบความรุนแรงที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ หรือวรรณกรรมเล่มอื่น ๆ ได้เพื่อให้เห็นความแตกต่างในการประพันธ์เนื้อหา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาความรุนแรงในกวีนิพนธ์ เรื่องเพียงความเคลื่อนไหวของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ จำนวน 48 เรื่อง หากเป็นกวีนิพนธ์ท่านอื่น ๆ อาจมีผลการวิจัยที่แตกต่างไปจากนี้ เนื่องจากกวีมีลักษณะการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน
2. ควรศึกษาความรุนแรงที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ เช่น นิทาน ปริศนาคำทาย การละเล่นมุขปาฐะ
3. ผู้สนใจศึกษาความรุนแรงที่ปรากฏในกวีนิพนธ์สามารถต่อยอดงานวิจัยเล่มนี้ได้โดยเพิ่มขอบเขตของการวิจัยให้กว้าง เช่น ความรุนแรงที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ (เว็บไซต์) โทรทัศน์ เกม ซึ่งจะทำให้มีประเด็นเนื้อหาที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้หลากหลาย
4. ควรศึกษากลวิธีในการแต่งคำประพันธ์ หรือรูปแบบคำประพันธ์ในเรื่องเพียงความเคลื่อนไหว

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา บุญชัย. (2551). ความรุนแรงจากวรรณกรรมของ ขบวนการท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2543). แนวคิดสำคัญของกวีนิพนธ์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารสงขลานครินทร์ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 2(1), 1-13.

- ธนิกาญจน์ จินาพันธ์. (2546). *วิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน(ซีไรต์)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2523). *เพียงความเคลื่อนไหว*. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- ระพี อุทัยฤตระกุล. (2551). *ความรุนแรงในวรรณคดีเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วชิรา จันทรทอง. (2554). *ความรุนแรงในมิติเพศผัวในหนังรัก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล
- วัชรินทร์ แก่นจันทร์. (2557). *วาทกรรมความรุนแรงในนิทานซ้ำของล้านนา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัชรินทร์ แก่นจันทร์, สนม ครุฑเมือง, เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์. (2561). *วาทกรรมความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา*. *วารสารพิษณุเวชสาร*, 14(1), 63-83.